

Руслана Труба

ІСТОРИЧНІ ЗНАННЯ У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ ТА ГРОМАДСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОМЕЛЯНА ТЕРЛЕЦЬКОГО

Проаналізовано діяльність Омеляна Терлецького як ученого-історика та популяризатора історичних знань.

Ключові слова: *Омелян Терлецький, історик, лекції, історичні знання.*

З-поміж представників Львівської історичної школи М. Грушевського постать Омеляна Терлецького (1873–1958) посідає вельми помітне, однак досі належно непоціноване місце. Він зарекомендував себе здібним істориком, педагогом, викладачем та громадським діячем. Сфера його наукових інтересів охоплювала широке коло питань з історії, географії, педагогіки, мистецтвознавства. Ознайомлення з науковим доробком ученого та повернення із забуття маловідомих сторінок наукової та культурно-просвітницької діяльності О. Терлецького зумовлює актуальність пропонованого дослідження.

Мета дослідження полягає в об'єктивному висвітленні громадсько-просвітницької діяльності О. Терлецького як ученого-історика, з одного боку, та популяризатора історичних знань, – з другого. Для реалізації цього завдання в дослідженні використано маловідомі матеріали відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, рідкісні друковані праці вченого та окремі напрацювання сучасної історіографії.

Омелян Терлецький народився 2 грудня 1873 р. у с. Крамарівка Ярославського повіту (тепер Польща) у родині священика. У 1884–1886 рр. навчався у Ярославській, а у 1886–1892 рр. – у Стрийській гімназіях. В автобіографії він пише: “З тринадцятого року життя, після смерті батька, [...] власною працею добував засоби на освіту”. Після закінчення Стрийської гімназії у 1892 р. він став студентом філософського факультету Львівського університету й саме тут відбулося становлення та формування його як науковця. У цей час (1894 р.) до Львова прибув Михайло Грушевський, який очолив кафедру всесвітньої історії з окремим узагальненням історії Східної Європи в університеті (фактично кафедру історії України), де і створив відому наукову історичну школу. Завдяки своїм новаторським науково-педагогічним методам роботи: вмінню зацікавити предметом історії, довести її важливість і престижність, у поєднанні з високою вимогливістю до наукової праці молодих дослідників, – М. Грушевський виховав плеяду науковців, які залишили помітний слід в українській історіографії.

Відомо, що після приїзду М. Грушевського до Львова поживалася діяльність Наукового товариства ім. Шевченка, зокрема, систематично почали виходити “Записки НТШ”. Саме за підтримки М. Грушевського вже у 1895 р. в “Записках НТШ” з’явилися перші рецензії О. Терлецького на роботи російських дослідників І. Миклашевського та С. Рубінштейна, польського – А. Яблоновського, а також на періодичні польські видання “Ateneum” та “Biblioteka warszawska” та інші [1]. А в 1896 р. у “Записках НТШ” були опубліковані дві великі статті молодого дослідника: “Політичні події на Галицькій Русі в р. 1340 по смерті Болеслава Юрія II” та “Козаки на Білій Русі в р. 1654–1656” [2]. У них О. Терлецький зарекомендував себе вдумливим, серйозним істориком маловідомих проблем української історії. Наукова праця під керівництвом М. Грушевського пришвидшила формування його світогляду та становлення історичних поглядів.

Після закінчення студій в університеті у 1896 році і складення державного іспиту він одержав право навчання історії і географії в повних середніх школах, а у 1898 р. отримав звання професора.

Далі розпочинається т. зв. “тернопільський період” педагогічної та громадської діяльності Омеляна Терлецького – з 1898 по 1900 рр. він працював іспитовим заступником учителя Української гімназії, яку було засновано у 1898 році за рескриптом Міністерства віросповідань і освіти (№ 14502 від 5 жовтня 1898 року) і спочатку мала один гімназійний клас з українською мовою навчання [3]. З 1900 по 1913 рр. молодий науковець та педагог обіймав посаду професора історії, завідувача кабінету історії та географії у Реальній школі Тернополя.

Відсутність у середніх навчальних закладах Східної Галичини окремого навчального предмета “Історія України” та відповідних програм спонукали О. Терлецького до створення авторських програм, а згодом і підручників з української історії. У відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника збереглися чернетки рукописних лекційних планів, конспектів та тези лекцій з історії України [4].

Переїхавши до Тернополя, О. Терлецький поринає також в активне культурно-громадське життя міста. Він стає членом товариства “Руська бесіда”, яке було осередком національно-

культурного життя української інтелігенції міста. Інформація, віднайдена нами у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, засвідчує, що О. Терлецький був не лише багаторічним членом цієї організації з 1898 р., а й головою товариства у 1910–1912 рр., а з 1912 р. – почесним членом [5, арк. 1]. Відомо, що учасники товариства на своїх щоденних зібраннях (20–30 осіб.), окрім читання часописів, слухали лекції українознавчої та історичної тематики. Так, для прикладу, на одному з таких зібрань у березні 1904 р. О. Терлецький прочитав лекцію на тему “Народні рухи в Україні-Руси у XVIII ст.” [6].

Водночас він став одним із засновників та диригентом хорового товариства “Тернопільський Боян”, яке у 1901–1912 рр. було найрепрезентативнішим музичним колективом української громади Тернополя. Зі своїм хором він залучався до проведення численних культурно-мистецьких програм: проводив музичні вечорниці, новорічну Маланку та інші тематичні вечори. У 1909–1912 рр. вів при “Бояні” курси для диригентів сільських хорів.

У 1912 р. О. Терлецький очолив приватну гімназію товариства “Рідна школа” в Чорткові, а з вересня 1913 року працював професором української державної академічної гімназії у Львові з тижневим навантаженням 16 год., навчав історії, географії та польської мови [7, с. 5]. З початком Першої світової війни О. Терлецького було мобілізовано до австрійської армії в піхотний полк, що дислокувався в Угорщині. Та незабаром по лінії Союзу визволення України у вересні 1915 року його було скеровано у Раштатський табір для військовополонених. У таборі він увійшов до складу просвітнього віділу, що займався просвітньо-організаційною роботою [8, с. 97]. Тут проводилися різноманітні “виклади та курси” – від українознавчих до суто прикладних. Так, О. Терлецький читав тут лекції, а на спеціальних курсах навчав “науки хорального співу” та “науки елементарних засад музики” [8, с. 410–412]. Праця у таборах була важкою, проте сприяла піднесенню національної свідомості військовополонених.

У передмові до праці О. Терлецького “Історія української громади в Раштаті” О. Скоропис-Йолтуховський зазначає: “У наших українських таборах ми, вживаючи західноєвропейські громадські норми й формули, дали змогу виявити вільно, по-людському, тисячам наших земляків їх національну українську душу. Те, що величезна більшість московських рабів вернеться з полону ... цілком свідомими українцями, отже, справді вільними людьми, це те, що найцінніше з нашої спільної праці лишиться назавжди як абсолютна культурна вартість, яку вклав у скарбницю людської культури кожен із тих, хто в цій праці брав участь” [8, с. 18].

Сам О. Терлецький таку національно-просвітницьку роботу називав фабрикою, “в якій перероблювано «малоросів» і «хохлів» на свідомих українців” [8, с. 152]. У лютому 1916 р. його було переведено до Вецлярського табору [8, с. 274], де був диригентом хору товариства “Січ” і друкувався у таборовому часописі “Громадська думка”. Після дворічного перебування у Вецлярі, з середини лютого 1918 р., О. Терлецький продовжив свою діяльність у Зальцведельському таборі для військовополонених, де й далі проводив культурно-просвітню роботу, друкувався у газеті “Вільне слово” та часописі “Шлях”. Науковим підсумком роботи О. Терлецького у таборах стало оригінальне великоформатне, багатосторінкове дослідження “Історія української громади в Раштаті 1915–1918” [8], яке вийшло у Києві в 1919 році.

Важливою сторінкою у науковій біографії вченого стала його багаторічна праця в Науковому товаристві ім. Т. Шевченка, до якої його залучив М. Грушевський. Уже зазначалося, що саме в “Записках НТШ” О. Терлецький опублікував свої перші рецензії та наукові статті. У квітні 1921 р. він став дійсним членом товариства, зокрема історико-філософської секції, в результаті реорганізації останньої у 1936 р. очолив історико-джерелознавчу комісію. Частина його досліджень, зокрема книжкових, вийшла під грифом НТШ.

У міжвоєнний період О. Терлецький – багаторічний член Головної Управи товариства “Рідна школа”, яке очолював у 1923–1924 рр. та впродовж 1926 року. Він також брав активну участь у діяльності “Учительської громади”, якою керував у 1927–1929 рр. Редагуючи журнал “Світло” – видання “Учительської громади”, О. Терлецький вбачав його основне завдання у висвітленні не лише професійної праці учительства та проблем виховання, а й питань загальнонаціонального характеру. Увага журналу зосереджувалася на плеканні ідеї української державності, а разом з тим і на формуванні відповідної морально-духовної атмосфери поміж учителів та їхніх вихованців. Дещо пізніше він опублікував цікаву роботу “Історія учительської громади (1908–1933)” [9], у якій проаналізував створення, мету й практичну діяльність цієї української педагогічної організації.

Після визнання Радою послів великих держав у березні 1923 р. Східної Галичини частиною Польщі, наступ на українство посилювався й проявився у полонізації шкільництва і втілювався різними шляхами – централізацією шкільної адміністрації, введенням польської мови як викладової і обмеженням української, заміною українських учителів польськими, зрештою насадженням у школах польського духу. В червні 1925 р. було видано розпорядження для директорів усіх типів шкіл з непольською мовою навчання про викладання історії, географії та інших предметів виключно польською мовою [10]. В умовах тотальної полонізації українського шкільництва українських учителів замінювали польськими. Згідно з урядовим

розпорядженням, викладання історії та географії проводилося виключно польською мовою. Особлива увага зверталася на викладання історії, тому Львівська кураторія взялася інтенсивно переводити українських учителів-істориків до польських навчальних закладів, внаслідок чого О. Терлецького було переведено до Третьої польської гімназії Львова [11, арк. 3]

Омелян Терлецький також був активним діячем маловідомої в історіографії Народної організації українців м. Львова, що ставила собі за мету: об'єднати українське населення міста на національній основі і дбати про піднесення його освітньо-культурного та політичного рівня, а також поліпшення господарського становища [12, с. 264]. Він розробив програму викладів з громадянської освіти, що були доволі популярними серед слухачів [12, с. 267]. На запрошення цієї самої організації Омелян Терлецький прочитав кілька лекцій з історії [13]. У вступній лекції від 28 березня 1933 року, зважаючи на слухацьку аудиторію, історик порушує питання про те, що таке політика і яким має бути політик [13, арк. 1 зв. - 2], наголошуючи на тому, що "громадянин повинен бути усвідомлений в політичній ділянці" [13, арк. 2 зв.]. Він також говорить про те, якими рисами має володіти політичний провід і залежно від того, яку політику проводитиме, таку й матиме підтримку народу. Акцентує на тому, що історичні знання для політика є доконечно потрібними для кращого розуміння шляху розвитку суспільства й, зрештою, допоможуть передбачити майбутнє [13, арк. 3-5].

Як активний діяч Українського педагогічного товариства, дописувач до різних видань "Просвіти" Омелян Терлецький став успішним та вмілим популяризатором української історії. Саме "Просвіта" у 20-30-х роках ХХ ст. видала низку історичних праць О. Терлецького, які стали вагомим надбанням історичної науки. Насамперед варто зупинитися на фундаментальній двотомній праці "Історія української держави" [14], що вийшла накладом просвітянського фонду "Учіться, брати мої!" і стала першою в українській історіографії спробою створити працю, присвячену історії української державності. Як представник державницької школи в українській історіографії він обґрунтував актуальність розробки саме такого дослідження. У зв'язку з цим він зазначає: "історія народної маси стояла у нас занадто високо понад історію української держави, особливо в популярній літературі. Але події новіших часів показали нам практично, як тісно зв'язана історія народу з державою і яке першорядне місце займає держава в житті народу. Це й спонукало автора до пропозиції нашому громадянству саме історії української держави" [14, с. 6].

Товариство "Просвіта" у 30-х роках ХІХ ст. опублікувало ще цілу низку праць Омеляна Терлецького, які відігравали важливу роль не лише в науковому трактуванні історії України, а й у поширенні історичних знань та формуванні національної свідомості народу. До них, насамперед, треба віднести чотири випуски: "Історія України: княжа доба", "Історія України: козацька доба", "Історія України від 1728 до 1917 рр." та "Історія України від 1917 до найновіших часів", що побачили світ 1936 року [15]. До речі, саме ці чотири книги були рекомендовані комісією боротьби з неписьменністю для вивчення історії України [16, с. 5-7]. Відомо, що львівське товариство "Просвіта" тісно співпрацювало з "Просвітою" на американському континенті, де було багато емігрантів з України, тому історичні розвідки вченого часто друкувалися і в закордонних виданнях [17]. У 1938 р., до свого 70-річчя, "Просвіта" видала окремим томом на більш ніж 400 сторінках нове доповнене видання історії України, з багатьма ілюстраціями та картами [18].

Неодноразово на прохання Головного віділу "Просвіти" О. Терлецький читав лекції на різноманітних курсах, які активно проводило товариство. Розкриваючи тему "Загальні замітки про освітню працю між народом" [19], він акцентує увагу на важливості освітньо-виховної роботи та ролі вчителя у навчальному процесі. При цьому він зазначає: "[...] освітник формує світогляд своїх слухачів, світогляд людей – це світогляд нації! Освітник, який має невідповідний світогляд, – це шкідник!!! Світогляд нації має першорядне значення для її розвитку [...] отже треба націю так виховати, щоби мала позитивний світогляд, тим більше бездержавну націю!" [19, арк. 2]. Далі О. Терлецький говорить про те, що свідомому громадянину потрібними є знання і з етики, і з релігії, а "щоб витворити погляд на світ, не можна замкнутися китайським муром, але передовсім, потрібне знання, що в'яжеться з українством" [19, арк. 2 зв.]. Характеризуючи важливість знань для формування особистості, історик із засторогою мовить: "[...] можна бути українцем із знанням, але байдужим до українства" [19, арк. 3 зв.]. Ця теза дослідника набуває особливої актуальності нині, коли суспільство

загалом має певний рівень знань, але ці знання не завжди використовуються для потреб держави і нації. Також О. Терлецький звертає увагу на те, що в українців часто домінують песимістичні почуття: "У недержавної нації прикре почування, що Україна не зрівна з іншими [...] що вона скривджена долею", а для того щоб позбутися таких негативних уявлень, треба звертати увагу на величні сторінки минулого, на здобутки в поезії, музиці, мистецтві, на те, що викликає почуття любові та гордості за свою Батьківщину [19, арк. 4 зв.]. О. Терлецький намагається порівняти досягнення українського народу в минулому, його визначальні характеристики з сучасною йому ситуацією. Зрештою чимало його роздумів про минуле зберігають свою актуальність і нині. До прикладу, він пише: "З хвилиною як українець(-ка) полюбить Україну, він стане вже українцем-патріотом" [19, арк. 5]. Та важливо, щоб українець-патріот не був пасивним, а "мав міцну волю, й був людиною активною, отже, цю міцну волю він може збудити на підставі міцних, інтенсивних почувань, бо почування викличуть бажання, які до-

водять до рішень, і врешті до діла, до чину [...] Якщо освітня праця викличе відповідне бажання – то ціль освітньої праці досягнена” [19, арк. 5 зв.]. Ключовим моментом повноцінного виховання є участь молоді “в різних організаціях, до цінних організацій належать руханкові і спортивні товариства, ціллю їх не тільки плекання фізичного здоров'я але також і духовного здоров'я, вони причиняються до зміцнення волі дуже багато і тому ці товариства дуже корисні, але існування цих товариств має ще одну користь: воно вчить дисципліни, вчить гамувати свою енергію мусить рахуватися з тим, що вона є членом нації [19, арк. 6 зв.].

У діяльності “Просвіти” чільне місце посідала бібліотечна справа, тому надзвичайно важливе значення для її розвитку мало вишколення бібліотечних кадрів та підняття їх культурно-освітнього рівня. Для цього було розроблено план проведення бібліотекарських курсів, на яких слухачі знайомилися з бібліотекознавством, історією, тощо. 2–4 травня 1935 р. Омелян Терлецький читав курс лекцій з історії [20]. Виголошуючи лекцію “Значення історичної традиції”, він аргументовано пояснює, що таке історична традиція, і доводить, чому потрібно її знати: “1) Традиція дасть нам почуття нашої важності, як народу. Чи ми такий народ, як інші, чи гірший? [...] 2) Традиція дасть почуття спільності події, бо це що нас тепер мучить, було і в минувшині” [20, арк. 2 зв.]. Узагальнюючи пояснюваний матеріал “Причини упадку Київської і Галицько-Волинської держави”, знову підводить до того, що “[...] знання традиції причиняється до одності нації. Тому противники стараються затемнити традицію народу, над яким хочуть панувати. Яким способом? Школами, своїми ученими [...] нам говорять, що наша історія нічого не варта” [20, арк. 7].

У лекції “Історична книжка в наших читальнях, бібліотеках” розмірковує над її роллю у вихованні, говорить про шкідливі тенденції у літературі і намагається довести корисність саме історичної книжки у формуванні національної самосвідомості молодого покоління [20, арк. 3-4 зв.].

Активна педагогічна й просвітницька діяльність Омеляна Терлецького з молоддю характеризує вченого як природженого педагога-наставника, популяризатора історичних знань, блискучого лектора, який неодноразово виголошував доповіді на історичні теми, відгукуючись на запрошення багатьох громадських та педагогічних інституцій.

Новий етап у громадській, педагогічній та науковій діяльності наступив у 1939 р. з встановленням на західноукраїнських землях радянської влади. У 1940-1941 рр. він працював старшим викладачем і тимчасово завідував кафедрою історії середніх віків Львівського університету, за сумісництвом – старшим науковим співробітником Львівського відділу Інституту історії України АН УРСР. У травні 1941 р. вища атестаційна комісія присвоїла йому вчене звання доцента [21, с. 161]. Тогочасні наукові зацікавлення О. Терлецького стосувалися аграрних відносин і національного руху в Галичині у першій половині ХІХ ст.

У період Другої світової війни історик контактував з Українським центральним комітетом, публікувався в газеті “Краківські вісті”, надрукував кілька книг у львівському “Українському видавництві” [22]. З 1944 р. повернувся до викладання історії південних і західних слов'ян у Львівському університеті та науковій роботі у Львівському відділі Інституту історії України АН УРСР. Працював над проблемами взаємин східних і західних слов'ян до середини ХІІІ ст., іншими питаннями історії України. Як представник історичної школи М. Грушевського, співробітник Союзу визволення України та Українського центрального комітету, переслідувався органами радянської влади, звинувачувався у т. зв. “українському буржуазному націоналізмі”. Драматизм і трагізм цих подій добре відображено в публікації відомого історика Ярослава Дашкевича “Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів” [23].

Через це його було усунено від роботи спочатку в АН УРСР (1946), а згодом і в університеті (1948). З 1947 р. працював у Львівському відділі Інституту археології АН УРСР. У 1950 р. йому було присвоєно науковий ступінь кандидата історичних наук без захисту дисертації. У 1951-1952 рр. продовжував працювати у відділі історії України Інституту суспільних наук АН УРСР, де займався проблемами соціальної боротьби на Русі. Помер у лютому 1958 р. у Львові. Похований на Личаківському кладовищі.

Таким чином, аналізуючи багатогранну наукову, педагогічну та просвітницьку діяльність Омеляна Терлецького, маємо підстави стверджувати, що він належав до когорти визначних істориків, науковців, культурно-просвітніх та громадських діячів свого часу. Володіючи ґрунтовними знаннями з історії, географії, мистецтвознавства, він активно долучився до формування національної свідомості українства, пропагуючи й втілюючи у життя просвітницькі ідеї та популяризуючи історичні знання через активну громадсько-педагогічну діяльність.

Література

1. Записки Наукового товариства імені Шевченка (далі — ЗНТШ). — Львів, 1895. — Т. V. — С. 67-68; С. 71; Там само. — Т. VIII — С. 17-18; Там само. — Львів, 1896. — Т. IX — С. 12-14; Там само. — Львів, 1896. — Т. XIV. — С. 24-25.
2. ЗНТШ. — Львів, 1896. — Т. XII. — С. 1-26; Там само. — Львів, 1896. — Т. XIV — С. 1-30.
3. Кравченко О. Нарис діяльності гімназії / О. Кравченко // Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. До сторіччя заснування. 1898–1998 / за ред. Степана Яреми. — Тернопіль; Львів: Наукове товариство ім. Шевченка; Львівське крайове товариство “Рідна Школа”, 1998. — С. 33–50.

4. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника, відділ рукописів (далі – ЛННБУ ім. В. Стефаника, ВР), ф. 115 (О. А. Терлецький).
5. ЛННБУ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 115, спр 60, п. VII. — 8 арк.
6. ЛННБУ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 115, спр. 8, п. 1. — 20 арк.
7. Звіт дирекції ц. к. Академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1913/1914 рр. — Львів, 1914. — Ч. II. [Урядова часть]. — 114 с.
8. Терлецький О. Історія української громади в Раштаті 1915–1918 / Омелян Терлецький. — Київ; Ляйпціг: Українська накладня, 1919. — 428 с.
9. Терлецький О. Історія “Учительської громади” (1908–1933) / Омелян Терлецький // Двадцятьп’ятьліття товариства “Учительська громада”. Ювілейний науковий збірник. — Львів, 1935. — С. 7–48.
10. Dziennik Urzędowy Kuratorium okręgu szkolnego Lwowskiego г. 1925. — Lwów, 1925. — S. 312.
11. Архів Львівського національного університету ім. Івана Франка, ф. Р. 119, оп.1, спр. 181. — 11 арк.
12. Соляр І. Організаційні засади та програмні орієнтири народної організації українців м. Львова (1920-1930-ті рр.) / Ігор Соляр // Краєзнавство. — 2009. — 3-4. — С. 263–268.
13. ЛННБУ ім. В. Стефаника ВР, ф. 115, спр. 50, п. V. — 37 арк.
14. Терлецький Омелян. Історія української держави: у 2 т. Т. 1: Княжа доба. — Львів, 1923. — 252 с.; Т. 2.: Козацька доба. — Львів, 1924. — 304 с.
15. Терлецький О. Історія України: княжа доба / Омелян Терлецький. — Львів: Просвіта, 1936. — 71 с.; Терлецький О. Історія України: козацька доба / Омелян Терлецький. — Львів: Просвіта, 1936. — 83 с.; Терлецький О. Історія України від 1917 р. до найновіших часів / Омелян Терлецький. — Львів: Просвіта, 1936. — 111 с.
16. Чого ми хочемо? // Просвіта. Місячник освіти – виховання – культури. Рік. 1. — Львів, квітень, 1936. — Ч. 1.
17. Терлецький О. Україна на вершці могутності за козацької доби / Омелян Терлецький // Ілюстрований календар-альманах Українського товариства “Просвіта” в реп. Аргентина на рік звичайний 1934. — Буенос-Айрес, 1934. — С. 107–115; Терлецький О. Україна і Московщина / Омелян Терлецький // Там само. — С. 141–154.
18. Терлецький О. Історія України з багатьма образками та мапами. Нове, переглянуте й доповнене видання / Омелян Терлецький. — Львів: Просвіта, 1938. — 407 с.
19. ЛННБУ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 115, спр. 227, п. XX. — 6 арк.
20. ЛННБУ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 115, спр. 49, п. 5. — 7 арк.
21. Чорній В. Терлецький Омелян Антонович / В. Чорній // Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга / упоряд. О. Вінниченко, О. Целуйко. — Львів, 2000. — 293 с.
22. Терлецький О. Визвольна боротьба українського народу / Омелян Терлецький. — Львів: Укр. видавництво, 1941. — 92 с.; Терлецький О. Як будував і як руйнував український народ. — 2-ге вид. — Львів: Укр. видавництво, 1941. — 24 с.
23. Дашкевич Я. Боротьба з Грушевським та його школою у Львівському університеті за радянських часів / Я. Дашкевич // Михайло Грушевський і львівська історична школа: матеріали конференції: 24-25 жовтня 1994 р. — Нью-Йорк; Львів [б. в.], 1995. — 256 с.

In the article analyzed Omelian Terlets'kyi's activity as a historian-scientist and popularizer of historical knowledges.

Key words: Omelian Terlets'kyi, historian, lectures, historical knowledges.